

Sygn. akt II UK 233/15

POSTANOWIENIE

Dnia 3 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z wniosku B. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Opolu
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 3 grudnia 2015 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z dnia 14 sierpnia 2014 r., sygn. akt III AUa 332/14,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 sierpnia 2014 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 18 grudnia 2013 r. i oddalił odwołanie B. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Opolu z dnia 10 czerwca 2012 r., odmawiającej prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił: I. naruszenie prawa materialnego, a to § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (dalej jako rozporządzenie), przez wadliwą wykładnię „stałego i w pełnym wymiarze czasu pracy” wykonywania pracy w warunkach szczególnych, która powinna uwzględniać całokształt okoliczności danej sprawy i doświadczenie życiowe związane z charakterem pracy na danym

stanowisku; II. naruszenie przepisów postępowania a mianowicie art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez niedostateczne uzasadnienie motywów rozstrzygnięcia o zmianie wyroku Sądu pierwszej instancji na tle przeprowadzonego przez ten Sąd postępowania dowodowego i wykładni postanowień „stałego i w pełnym wymiarze czasu pracy” wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono w pierwszej kolejności występowaniem na tle § 2 ust. 1 rozporządzenia istotnego zagadnienia prawnego wymagającego udzielenia odpowiedzi na pytanie, „czy wykładnia pojęcia ‘stałego i w pełnym wymiarze czasu pracy’ wykonywania pracy w warunkach szczególnych winna być rozumiana dosłownie, tj. wykonywania takiej pracy stale przez co najmniej 8 godzin dziennie, czy może być rozumiana z uwzględnieniem okoliczności życiowych związanych ze zdarzającym się ‘odrywaniem’ pracownika od pracy, które związane mogą być z koniecznością wykonania np. innych drobnych prac, pomocniczych wykonywaniu pracy w warunkach szczególnych, a w konsekwencji czy wykonywanie takich prac pomocniczych przekreśla uznanie pracy pracownika za pracę w warunkach szczególnych”. Skarżący wskazał również na potrzebę wykładni powołanego wyżej przepisu z uwagi na rozbieżności w orzecznictwie, w którym z jednej strony wyrażane jest stanowisko, że warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jest spełniony tylko wówczas, gdy pracownik nie wykonuje czynności pracowniczych niezwiązanych z tym stanowiskiem pracy, ale stale (ciągle) wykonuje pracę w szczególnych warunkach (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2000 r., II UKN 39/00 oraz z dnia 15 grudnia 1997 r., II UKN 417/97), zaś z drugiej strony - że ocena prawna tych ustaleń powinna być racjonalna, bez stosowania „aptekarskiej” miary lub „stopera w rękę” (tak w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 2009 r., II UK 333/08). Wreszcie skarżący odwołał się do okoliczności, że „zaskarżone orzeczenie oczywiście narusza prawo w granicach zaskarżenia”, podnosząc, że „takie uzasadnienie podstaw skargi kasacyjnej jest spełnieniem wymagania formalnego

wskazanego art. 394⁴ § 2 k.p.c.” w świetle postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2005 r., II UZ 60/04.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego

jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (por. postanowienie z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Z kolei odwołanie się do przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Ponadto rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5). Z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne „na pierwszy rzut oka” (*prima facie*) i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny i jego wzruszenia

(por. między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepublikowane i orzeczenia tam powołane). Jest tak dlatego, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, iż jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania koniecznej jest wykazanie kwalifikowanej podstawy naruszenia prawa materialnego lub procesowego widocznej przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez wdawania się w pogłębioną analizę prawną. Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tego wymagania odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo mianem rażącego, ewidentnego, kwalifikowanego lub oczywistego, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia. Należy przy tym zwrócić uwagę, że art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie odwołuje się do oczywistego naruszenia prawa, ale do oczywistej zasadności skargi, co oznacza, że oczywista zasadność skargi może wynikać z oczywistego i kwalifikowanego naruszenia przepisu prawa, pod warunkiem jednak, że skarżący wykaże, iż uchybienie to zadecydowało o wyniku sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574).

Skarżący nie zdołał wykazać występowania żadnej z tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Po pierwsze, odwołując się do przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej skarżący nie wskazuje żadnego przepisu prawa, którego naruszenie przez Sąd drugiej instancji miałyby wprost prowadzić do stwierdzenia wadliwości zaskarżonego wyroku i nie przeprowadza jakiegokolwiek wyводу jurydycznego w tym zakresie. Rzeczą Sądu Najwyższego na etapie przedsądu nie jest poszukiwanie takich okoliczności w podstawach kasacyjnych oraz ich uzasadnieniu i formułowanie za skarżącego prawidłowego wniosku. Powołując się na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2005 r., II UZ 60/05 (OSNP 2005 nr 14, poz. 218) skarżący nawet nie zauważa, że dotyczy ono stanu prawnego sprzed 6 lutego 2005 r. i odnosi się do spełnienia obowiązku przedstawienia okoliczności uzasadniających rozpoznanie kasacji (art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c.; obecnie art. 398⁴ § 2 k.p.c.), a nie obowiązku wykazania oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

Po drugie, nie wiadomo, jakie znaczenie dla wyniku sprawy miałyby mieć rozstrzygnięcie formułowanych przez skarżącego wątpliwości, skoro w ramach kasacyjnej podstawy naruszenia prawa materialnego nie zarzuca on naruszenia przepisu stanowiącego materialnoprawną podstawę jego żądania przyznania prawa do emerytury, którą stanowi art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a ze stanu faktycznego sprawy stanowiącego podstawę zaskarżonego wyroku wynika, że w spornym okresie skarżący początkowo pracował na stanowisku ślusarza, zaś na stanowisku ślusarza-spawacza był zatrudniony dopiero od 1 września 1989 r. Niezależnie od tego, wątpliwości skarżącego były niejednokrotnie przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, który zgodnie przyjmuje, że praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia (por. wyrok z dnia 8 czerwca 2011 r., I UK 393/10, LEX nr 950426 i powołane w nim orzeczenia). Nie jest dopuszczalne uwzględnianie do okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymaganych do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, innych równocześnie wykonywanych prac w ramach dobowej miary czasu pracy, które nie oddziaływały szkodliwie na organizm pracownika, przez co tak zatrudniony nie spełniał koniecznego warunku dla uzyskania wcześniejszych uprawnień emerytalnych, jakim było stale wykonywanie pracy szkodliwej w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na zajmowanym stanowisku pracy (por. wyrok z dnia 4 czerwca 2008 r., II UK 306/07, OSNP 2009 nr 21-22, poz. 290). Nie stanowią pracy w szczególnych warunkach nieobjęte procesem spawania prace ślusarskie polegające na przygotowaniu materiałów do spawania i prace montażowe, jeżeli w toku tych czynności nie były wykonywane przez pracownika prace spawalnicze (por. wyroki z dnia 29 stycznia 2008 r., I UK 192/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 70; z dnia 8 czerwca 2011 r., I UK 393/10, LEX nr 950426; z dnia 15 grudnia 2011 r., II UK 106/11, LEX nr 1130389). Co prawda prace przy spawaniu nie ograniczają się do samego spawania i mogą obejmować inne czynności, jednak

tylko te, które funkcjonalnie (przedmiotowo) łączą się z pracą przy spawaniu (por. np. wyroki z dnia 29 stycznia 2008 r., I UK 192/07, OSNP 2009 nr 5-6, poz. 79 oraz z dnia 8 czerwca 2011 r., I UK 393/10, LEX nr 950426). Powołany przez skarżącego wyrok z dnia 22 kwietnia 2008 r., II UK 333/08 (LEX nr 1001310) zapadł w konkretnym stanie faktycznym, w którym pracownik wykonujący prace spawalnicze, incydentalnie wykonywał na polecenie przełożonych prace ślusarskie. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że wyraźne polecenie przełożonych dotyczące wykonywania innych prac niż szkodliwe nie może decydować o wyłączeniu tych incydentalnych prac z okresów szczególnego zatrudnienia dla celów emerytalnych. Podobnie w wyroku z dnia 12 kwietnia 2012 r., II UK 233/11 (OSNP 2013 nr 7-8, poz. 86) Sąd Najwyższy przyjął, że jeśli czynności wykonywane w warunkach nienarażających na działanie czynników szkodliwych dla zdrowia mają charakter incydentalny (sporadyczny i krótkotrwały), to nie ma podstaw, aby tej pracy nie zaliczać do okresu uprawniającego do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.